

Nr 40

Utlåtande i anledning av motioner om översyn av exportfinansieringen.

I de likalydande motionerna I: 333 av herr *Virgin m. fl.* och II: 442 av herr *Holmberg m. fl.* yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa bl. a. att Kungl. Maj:t måtte låta företaga en översyn beträffande exportkreditfinansieringen i vad avser såväl institutionell ram och formella regler som tillämpade arbetsformer.

Den i motionerna föreslagna hemställan till Kungl. Maj:t omfattar ytterligare tre punkter. En av dessa, om upprättande av en finanspolitisk beredskapsplan, har behandlats av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 50. De andra två punkterna, om en breddning och aktivering av aktiemarknaden och om emissionskontrollens avskaffande, har bankoutskottet behandlat i sitt utlåtande nr 16.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna, såvitt nu är i fråga, från fullmäktige i riksbanken, exportkreditnämnden, AB Svensk exportkredit, Svenska bankföreningen och Sveriges allmänna exportförening.

Motionerna

Motionärerna framhåller att det svenska näringslivet till följd av den inhemska marknadens begränsade storlek måste i hög grad vara inriktat på exportförsäljning. Sveriges ekonomiska framtid beror, anför de, på landets möjligheter att hävda sig på de internationella marknaderna.

En faktor av betydelse för exportens utveckling är de finansieringsmöjligheter som står i buds. Under senare år har, framhålles det, kredittiderna i den internationella handeln förlängts avsevärt, särskilt i fråga om mera kostnadskrävande kapitalvaror. I samband med export till de underutvecklade länderna förekommer mycket långa krediter. De problem som sålunda skapats för många företag utgjorde bakgrunden till att AB Svensk exportkredit bildades.

Stödet av en jämn och konsekvent exportkreditgivningspolitik är enligt motionärerna av stor betydelse för exportföretagens försäljning. Möjligheten till förhandsbesked om att en viss finansiering kan påräknas skulle innebära en väsentlig förbättring av nuvarande förhållanden.

Bihang till riksdagens protokoll 1969. 8 saml. Nr 40

Tidigare behandling av frågan

Samma yrkande om översyn av exportfinansieringen som i de nu behandlade motionerna har framställts av högerpartiet respektive moderata samlingspartiet i partimotioner vid de två närmast föregående årens riksdagar. Bankoutskottet uttalade år 1967 (utl. nr 33, s. 20) att motionärerna inte anfört några faktiska skäl för sitt yrkande och att utskottet inte heller i annan ordning blivit övertygat om att den begärda översynen var erforderlig. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet, vilket också avslogs av riksdagen. År 1968 konstaterade utskottet (utl. nr 28), att motionärerna inte anfört några nya skäl för sitt förslag, och avstyrkte detta. Riksdagen följde även denna gång utskottet. Högerpartiets respektive moderata samlingspartiets representanter i utskottet stödde vid båda tillfällena i reservationer motionärernas förslag.

Uppgifter i anslutning till motionerna

AB Svensk exportkredit tillkom år 1962. Bakgrunden härtill var en konstaterad tendens till förlängning av kredittiderna i den internationella handeln. Bolaget har ett aktiekapital av 100 milj. kr., varav hälften tillskjutits av staten och hälften av affärsbankerna. Dess uppgift är att medverka vid finansieringen av svensk export av varor och tjänster genom utlämnande av lån och ställande av garantier för sådana lån samt att genom egen upplåning anskaffa medel för finansieringsverksamheten. Bolagets styrelse består av nio ledamöter, av vilka staten utser fyra och affärsbankerna fem, därav en efter förslag av Sveriges kreditbanks styrelse. En av styrelsens ledamöter förordnas av Kungl. Maj:t att vara dess ordförande.

Lån från bolaget skall enligt bolagsordningen lämnas på bestämd tid. Den maximala löptiden för lånen är tjugo år. För lånen skall vara ställd betryggande säkerhet.

Bolagets upplåningsrätt utgörs av ett belopp motsvarande summan av dels dess kassa och vissa tillgodohavanden, dels nio tiondelar av nominella värdet av sådana bolagets fordringar som i fråga om politiska och kommersiella risker är säkerställda av exportkreditnämndens garanti, dels ett belopp motsvarande sex gånger bolagets eget kapital. Eftersom aktiekapitalet är 100 milj. kr. har bolaget en upplåningsrätt om minst 600 milj. kr. och en utlåningskapacitet om minst 700 milj. kr. För närvarande uppgår utlåningskapaciteten till drygt 860 milj. kr.

Bolagets utestående krediter den 31 augusti 1969 uppgick till ca 650 milj. kr., varav 420 milj. kr. hänförde sig till varvsindustrin och 230 milj. kr. till annan industri. Vid samma tidpunkt belöpte sig bolagets upplåning till ca 515 milj. kr. Upplåningen har under bolagets hela verksamhetstid till alldeles övervägande del skett i form av reverslån hos allmänna pensionsfonden. Bolagets nyutlåning har under åren 1966—1968 uppgått till resp. ca

165 milj. kr., 190 milj. kr. och 140 milj. kr. Under år 1969 har hittills lånats ut nära 230 milj. kr.

Statsgaranti mot förlust på grund av exportkredit har meddelats alltsedan budgetåret 1933/34. Prövning och avgörande av frågor om sådan garanti ankommer på *exportkreditnämnden*, vars ledamöter förordnas av Kungl. Maj:t. Statsgaranti kan beviljas i Sverige verksam företagare för täckning av förlust i samband med export eller lagerhållning utomlands och för lån som lämnas av svensk bank eller annan svensk kreditgivare i anledning av export eller lagerhållning utomlands. Garanti kan även beviljas bank eller annan kreditgivare för täckning av förlust på grund av lån som lämnas i samband med export. Garanti får avse högst 90 procent av förlust eller avtalat vederlag för export. Den som får garantin skall betala en premie här för, avvägd med hänsyn till olika inverkan omständigheter.

Maximibeloppet för statens betalningsansvar för statsgarantier har höjts upprepade gånger och är för närvarande enligt riksdagens bemyndigande 5 miljarder kr., varav 800 milj. kr. har reserverats för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling, s. k. u-garantier.

Exportkreditnämnden meddelar beslut om bifall till ansökan om statsgaranti i regel i form av en garantiutfästelse. Denna är ett erbjudande från nämnden att utfärda garanti på i utfästelsen angivna villkor. På grundval av utfästelsen får sökanden, sedan exportkontrakt slutits eller export verkställt, en garantiförbindelse, genom vilken nämnden på statens vägnar ikläder sig garantiansvar. Vid utgången av juni 1969 belöpte sig nämndens garantiutfästelser till 2 165 milj. kr. och dess garantiåtaganden till 1 496 milj. kr. Löptiderna för de krediter nämnden garanterat har på senare år successivt förlängts.

Remissyttrandena

Fullmäktige i riksbanken erinrar om att bolagsordningen för AB Svensk exportkredit år 1967 setts över och ändrats, varvid bl. a. den maximala löptiden för krediterna utsträcktes. Vad gäller formerna för upplåningen anför fullmäktige att det enligt deras mening inte finns något hinder för bolaget att vid ökat behov om så anses lämpligt och möjligt uppta obligationslån. Frågan huruvida bolaget bör lämna förhandsbesked till potentiella låntagare om en viss finansiering kan påräknas uppfattar fullmäktige som en företagsekonomisk fråga, som fullmäktige inte anser sig böra ta ställning till. Med angiven motivering finner fullmäktige den av motionärerna begärda översynen av exportfinansieringen icke påkallad.

Inom fullmäktige har herr *Burenstam Linder* reserverat sig till förmån för motionärernas yrkande.

Exportkreditnämnden lämnar i sitt remissyttrande en redogörelse för den sedan slutet av 1950-talet tydliga tendensen till allt längre kredittider vid exporttransaktioner. Som huvudsakliga faktorer bakom denna utveckling nämns dels u-ländernas ökande behov av långfristiga krediter, dels konkurrensen mellan industriländerna om nya marknader. Denna konkurrens gäller även öststatsmarknaderna. Krav har framställts på ökat statligt stöd i exportländerna för att täcka risker vid export och underlätta finansieringen.

Nämnden återger internationell statistik över utvecklingen under senare år av sådana exporttransaktioner för vilka statligt stöd lämnats i form av exportkrediter eller kreditgarantier med en kredittid överstigande fem år och konstaterar att en mycket kraftig ökning av dessa ägt rum. Vid fördelning på importländer är uppgången störst för öststaterna och minst för u-länderna.

Nämnden uppger sig i sin verksamhet under de senaste åren ha registrerat en relativt sett ökande efterfrågan på garantier och krav på längre kredittider. Nämnden har i viss mån anpassat sin garantigivning till dessa krav. Det får dock enligt nämndens uppfattning anses vara ett svenskt intresse att restriktivitet iaktas beträffande kredittidens längd. Vid nämndens prövning av enskilda fall i detta avseende har förekomsten av utländsk konkurrens tillmätts stor betydelse.

AB Svensk exportkredit (SEK) konstaterar att bolaget i regel kunnat bifalla de låneansökningar som inkommit i den mån de fallit inom ramen för bolagets verksamhet.

Beträffande upplåningen konstateras att bolaget liksom övriga kreditinstitut som arbetar på den s. k. långa marknaden tid efter annan fått räkna med vissa väntetider, ibland på några månader. Härom anförs vidare:

I nuvarande läge på kapitalmarknaden har SEK liksom andra kreditinstitutioner stark känning av knapphet på medel. Under förutsättning att upplåning jämväl i fortsättningen kan erhållas från AP-fonden och att detta kan ske med tillräckliga belopp och på tider, som någorlunda kan synkroniseras med löptiderna för SEK:s utlåning, bör SEK även i fortsättningen kunna ge exportörerna erforderlig trygghet för refinansiering i rimlig omfattning av förekommande exportkrediter för tyngre kapitalvaror. Med hänsyn till AP-fondens kontinuerliga tillväxt borde det icke vara alltför optimistiskt att antaga att refinansiering på den svenska marknaden av exportkrediter skall kunna fortgå i sådan utsträckning, att SEK kan bidra till att ge exportörerna den finansiering som är nödvändig för att de skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen om relativt långfristiga exportkrediter.

Vad gäller förhandsbesked om exportkrediter konstaterar bolaget att önskemål härom flera gånger framförts från exportörernas sida. Behovet har då motiverats med att man redan under förhandlingarna om en export-

affär önskade säkerhet för att i anbud till köparen angivna krediter skulle kunna refinansieras då leveransen fullgjorts och till en i förhandsbeskedet angiven räntekostnad. Bolaget uttalar i denna fråga:

För att förhandsbeskedet skall kunna täcka detta behov erfordras att det samma är för SEK bindande men att exportören skall ha frihet avböja refinansieringserbjudandet, därest exportaffären icke kommer till stånd. De exportaffärer, varvid behovet av förhandsbesked ter sig mest angeläget, torde vara av betydande storleksordning, varför SEK icke kan förväntas utan motsvarande upplåning vara i stånd tillhandahålla refinansiering. För den skall är SEK för avgivande av förhandsbesked nödsakat söka en beskedet motsvarande utfästelse från institution på kapitalmarknaden.

Som torde framgå av det förut sagda är innebörden av förhandsbesked, att institutionen binder sig för att efter utgången av exportvarans tillverknings- och leveranstid, som icke sällan sträcker sig över ett flertal år, tillhandahålla kredit i angiven omfattning och till en räntekostnad, som fixerats mer eller mindre skönsmässigt inför ovissheten om det allmänna ränteläget i en förhållandevis avlägsen framtid. Ett sådant förhandsbesked torde med nuvarande förhållanden på kapitalmarknaden icke kunna erhållas på ett för SEK och dess kunder tillfredsställande sätt.

Sammanfattningsvis anser sig AB Svensk exportkredit i avsaknad av mera konkreta anvisningar om innebörden i motionärernas påstående om behovet av en översyn av exportfinansieringen ha svårt att bedöma om särskilda åtgärder från statsmakternas sida är påkallade.

Svenska bankföreningen finner det knappast föreligga något behov av ytterligare specialinstitutioner för kreditstöd till exporten utöver AB Svensk exportkredit och exportkreditnämnden, genom vilka staten nu medverkar vid exportfinansieringen. Någon ändring av de formella reglerna för AB Svensk exportkredits verksamhet anser föreningen inte vara påkallad, och önskvärda förändringar av bolagets kreditpolitik säges kunna genomföras av styrelsen inom den gällande bolagsordningens ram. För exportkreditnämndens del aktualiseras, säger föreningen, tid efter annan önskemål att dess möjligheter till garantigivning skall utvidgas i ett eller flera avseenden. Dessa önskemål brukar då på olika vägar framföras till Kungl. Maj:t. På detta sätt blir, framhålles det, regelsystemet föremål för fortlöpande uppmärksamhet och successiv revision. Bankföreningen säger sig ha svårt att tro att något mera skulle kunna vinnas genom en engångsöversyn verkställd av ett särskilt utredningsorgan.

Sveriges allmänna exportförening anser att frågan om förutsättningarna för företagens exportkreditgivning kräver fortlöpande uppmärksamhet med hänsyn till de strukturella och konjunkturella förändringar som äger rum på den internationella marknaden för kapitalvaror och tyngre utrustning.

I Sverige måste detta ske inom ramen för den allmänna kreditpolitiken. Föreningen anser det också väsentligt att svenska myndigheter söker få till stånd överenskommelser mellan industriländerna som begränsar utnyttjandet av kreditgivningen som ett vapen i den internationella konkurrensen.

Enligt Exportföreningens uppfattning föreligger de institutionella och formella förutsättningarna för en smidig exportkreditgivning från såväl affärsbankerna som AB Svensk exportkredit. I fråga om arbetsformerna och mera speciellt möjligheten till förhandsbesked om krediter från AB Svensk exportkredit säges en vidare utveckling vara påkallad. Denna bör dock ske genom utformningen av bolagets kreditpolitik, för vilken styrelsen är ansvarig.

Då det gäller exportkreditnämnden sker enligt föreningens uppfattning inom nämnden en fortlöpande omprövning av praxis.

Exportföreningen finner på angivna grunder att en särskild utredning knappast är det ändamålsenliga medlet att komma till rätta med de problem inom exportfinansieringen som motionerna berör.

Utskottet

Ett väsentligt drag i den internationella ekonomiska utvecklingen är den växande konkurrensen på exportmarknaderna. Även kreditmöjligheter och kreditvillkor har kommit att spela en allt större roll som konkurrensmedel vid export. Detta förhållande får särskild betydelse för en av utrikeshandeln så beroende ekonomi som den svenska och ställer ökade krav på exportföretagen. De problem, som därvid kan uppkomma och som till någon del aktualiseras i de nu behandlade motionerna, har diskuterats i flera sammanhang, bl. a. vid Svenska bankföreningens årsmöte år 1966.

De här berörda utvecklingstendenserna har av naturliga skäl uppmärksammats av statsmakterna, och särskilda åtgärder har vidtagits bl. a. på det institutionella planet. Sålunda har i samverkan med affärsbankerna ett företag, AB Svensk exportkredit, inrättats för att tillgodose vissa kreditbehov vid svensk export. Vidare har formerna för den statliga garantigivning som handhas av exportkreditnämnden översetts och den ekonomiska ramen härför successivt utökats.

Utskottet har de två senaste åren haft att ta ställning till motionskrav på en översyn av exportfinansieringen och därvid inte funnit en sådan översyn erforderlig. Utskottet anser det särskilt värt att understryka att ingen av de remissinstanser, som nu beretts tillfälle att yttra sig över motionärernas ånyo framförda yrkande, har ställt sig bakom detta. Remissinstansernas uppfattning synes vara att de institutionella förutsättningarna för en smidig exportkreditgivning föreligger och att de problem som kan finnas lämpligen bör lösas av de berörda parterna själva. Utskottet har inte funnit skäl för en annan bedömning och hemställer alltså

att riksdagen avslår motionerna I: 333 och II: 442, såvitt nu är i fråga.

Stockholm den 28 oktober 1969

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp)*, Lundin (s), Larfors (s), Brundin (m) och Wirtén (fp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Hagnell (s)*, Franzén i Motala (s)*, Börjesson i Glömminge (cp), Larsson i Umeå (fp), Rask (s), Haglund (s) och Stridsman (cp).

---

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Åkerlund (m), Brundin (m) och Regnéll (m), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»En tilltagande konkurrens på exportmarknaderna är ett påtagligt och väsentligt inslag i den internationella ekonomiska utvecklingen. En konsekvens härav är att kreditmöjligheter och kreditvillkor vid exportförsäljningen har blivit allt viktigare som konkurrensmedel. Karakteristiskt är att kredittiderna i den internationella handeln avsevärt förlängts under senare år. Kredittider på mera än tio år är, som framhålles i motionerna, inte ovanliga. I samband med export till de underutvecklade länderna kan ännu mycket längre krediter förekomma.

De angivna förhållandena medför problem för de svenska exportföretagen och ställer ökade krav på krediter. Tendenserna är likartade utomlands. Många länder har vidtagit särskilda åtgärder, tyvärr ofta med inslag av subventioner, för att skapa gynnsamma förutsättningar för företagens exportfinansiering. Härigenom har möjligheterna för det svenska näringslivet att konkurrera på lika villkor med utländska företag påverkats negativt.

Utskottet finner det därför angeläget att de svenska företagens möjligheter till exportfinansiering närmare ses över. En sådan översyn bör lämpligen inledas med en kartläggning av de önskemål om reformer på exportfinansieringens område som kan finnas inom exportföretagen. Översynen

bör i övrigt avse regelsystemet för exportkreditgivningen, den praxis som tillämpas inom denna ram och kreditgivningskapaciteten.

Motionärerna anser att en väsentlig förbättring av nuvarande förhållanden skulle uppnås om det bleve möjligt att erhålla förhandsbesked om hurvida en viss finansiering kunde påräknas. Av det remissyttrande som Sveriges allmänna exportförening avgivit framgår att föreningen delar denna bedömning. AB Svensk exportkredit finner dock att dylika förhandsbesked skapar vissa problem. Utskottet anser det angeläget att dessa problem tas upp till behandling vid den föreslagna översynen. En tillfredsställande lösning skulle få stor betydelse inte endast för de i detta sammanhang oftast nämnda stora exportindustrierna, såsom varvsföretagen, utan även för mindre och medelstora industriföretag med utvecklingsbara exportmöjligheter.

I övrigt kan det enligt utskottets mening finnas skäl att se över inte bara den kreditgivning som sker genom AB Svensk exportkredit utan även regler och praxis på exportkreditnämndens område.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen med bifall till motionerna I: 333 och II: 442, såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställer om en översyn beträffande exportfinansieringen i enlighet med vad utskottet här anför.»